

STAATSTOEZICHT OP DE VOLKSGEZONDHEID

INSPECTIE VOOR DE GEZONDHEIDSZORG

www.igz.nl

**Rapport naar aanleiding van het
extra bezoek aan Triade Almere
op 21 januari 2009**

Amsterdam, april 2009

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Resultaten inspectiebezoek	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Vrijheidsbeperkende maatregelen	4
3	Beschouwing	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Op de goede weg door blijven gaan!	7
4	Te nemen maatregelen	8
4.1	Voortgangsrapportage	8

1 Inleiding

De Inspectie voor de Gezondheidszorg heeft op 21 januari 2009, als vervolg op de algemeen toezichtbezoeken van 13 december 2006 en 26 mei 2008, een extra bezoek gebracht aan Triade Almere.

Het bezoek had als doel de voortgang en de resultaten van de implementatie van het plan van aanpak te toetsen. Alleen het risicoaspect is beoordeeld waar Triade Almere tijdens het vorige inspectiebezoek een matig tot hoog risico scoorde. Voor uw organisatorische eenheid gaat het om het risicoaspect 'vrijheidsbeperkende maatregelen'.

Ter beoordeling van de resultaten van het gevraagde plan van aanpak is opnieuw gebruik gemaakt van werkwijze en ontwikkelde instrumenten van het gefaseerd toezicht voor de 24-uurs verblijfszorg aan mensen met een verstandelijke beperking. In deze werkwijze wordt gekeken naar de aanwezigheid van risico's voor de cliënt op gezondheids- en/of welzijnsschade. Hiertoe is vooraf een risicoprofiel gemaakt, dat u kunt vinden op de internetsite van de inspectie: www.igz.nl.

Op basis van dit risicoprofiel worden 8 risico-aspecten onderscheiden, waarop het instrumentarium is gebaseerd:

1. Zelfbepaling en medezeggenschap
2. Individuele planning en ondersteuning
3. Individuele planning dagbesteding
4. Deskundigheid personeel
5. Diagnostiek en signalering
6. Veiligheid
7. Continuïteit van zorg
8. Vrijheidsbeperkende maatregelen.

De risicoaspecten worden beoordeeld op basis van het wettelijk kader en de veldnormen die per risicoaspect te vinden zijn op het internet van de inspectie. Tevens wordt gebruik gemaakt van de geüniformeerde onderlinge weging van de verschillende elementen uit dit wettelijk kader en de veldnormen, zoals die beschreven staan in het eindrapport van het intensieve toezicht: 'Gehandicaptenzorg onder druk'.

In dit rapport leest u de resultaten van het inspectiebezoek, weergegeven in een score per risico-aspect, gevolgd door een algemene beschouwing over de kwaliteit van de organisatorische eenheid in relatie tot de gevonden risico's.

Achtereenvolgens komt in dit rapport aan de orde:

- Hoe scoort Triade Almere op de aanwezigheid van het genoemde risicoaspect? (hoofdstuk 2);
- Beschouwing over de kwaliteit van Triade Almere, in relatie tot de score op het risicoaspect (hoofdstuk 3);
- Welke actie moet Triade Almere binnen welke termijn nemen? (hoofdstuk 4).

2 Resultaten inspectiebezoek

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk leest u hoe Triade Almere scoort op de aanwezigheid van risico's voor de cliënt op gezondheids- en/of welzijnsschade op het risicoaspect 'vrijheidsbeperkende maatregelen'. De score is weergegeven op een vierpuntsschaal: afwezig tot gering risico, gering tot matig risico, matig tot hoog risico, hoog tot zeer hoog risico.

De score is gebaseerd op gesprekken met het management van de bezochte organisatorische eenheid, leden van het multidisciplinair team, begeleiders, cliënten en cliëntvertegenwoordigers en op dossieronderzoek.

Triade biedt zorg, ondersteuning en/of dagbesteding aan meer dan 1.450 kinderen en volwassenen met een verstandelijke, meervoudige, sociale of psychiatrische beperking in de provincie Flevoland. Er werken ruim 1.900 medewerkers. Het centraal bureau is gevestigd in Lelystad. Triade bestaat uit drie organisatorische eenheden ten behoeve van volwassen cliënten: Almere, Midden-Flevoland, Noord-Flevoland. Daarnaast zijn er nog de eenheden Boschhuis (voor kinderen en hun gezinnen) en 't Alternatief (ten behoeve van specifieke doelgroepen). Het voornemen om te fuseren met Coloriet, één van de grootste aanbieders van diensten aan ouderen op het gebied van wonen, welzijn en zorg in Flevoland, wordt opnieuw overwogen. In financieel opzicht verkeert Triade in zwaar weer. Het boekjaar 2008 is afgesloten met een tekort van 4,0 mln. euro. Overigens voor het grootste deel veroorzaakt in de jeugdzorg die Triade biedt in opdracht van de provincie Flevoland. Voor 2009 is een sluitende begroting opgesteld. Voor zover het de VG-sector betreft worden bezuinigingen vooral in de overhead gerealiseerd.

Bij Triade Almere bieden ruim 450 medewerkers zorg en ondersteuning aan ongeveer 300 cliënten.

2.2 Vrijheidsbeperkende maatregelen

Omschrijving risicoaspect

Bij vrijheidsbeperkende maatregelen gaat het om alle maatregelen die tegen de wil van de cliënt worden toegepast en de vrijheid van cliënten beperken, onder de volgende vijf noemers: fixatie, afzondering, separatie, medicatie en gedwongen vocht- en voedinginname.

Het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt geassocieerd met schadelijke effecten op fysiek, emotioneel en sociaal welbevinden. Fysiek gevaar houdt onder andere in kans op kwetsuren, huidproblemen, incontinentie en verminderde eetlust.

Ook als een cliënt instemt met vrijheidsbeperking is extra zorgvuldigheid vereist, omdat niet alle cliënten in staat zijn zich te verzetten en sommige andere cliënten zich helemaal niet meer verzetten of alleen verzet tonen aan het begin van het toepassen van een maatregel. Het komt ook voor dat verzet van cliënten 'over het hoofd wordt gezien' waardoor verzet niet als zodanig wordt geïnterpreteerd. Al deze vormen en interpretaties van verzet moeten terug te vinden zijn in het zorgplan van een cliënt.

Score 13 december 2006

Afwezig tot gering risico	Gering tot matig risico	Matig tot hoog risico	Hoog tot zeer hoog risico
		√	

Score 26 mei 2008

Afwezig tot gering risico	Gering tot matig risico	Matig tot hoog risico	Hoog tot zeer hoog risico
		√	

Score 21 januari 2009

Afwezig tot gering risico	Gering tot matig risico	Matig tot hoog risico	Hoog tot zeer hoog risico
	√		

Onderbouwing score

De terugdringing van vrijheidsbeperkende maatregelen staat volop in de aandacht. Het project "Vrijheid Verplicht" is daarvan een uitstekend voorbeeld. Het bewustzijn betreffende de juiste toepassing van middelen & maatregelen heeft zich inmiddels goed ontwikkeld. Bovendien is het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen aan het afnemen. De inzet van teveel invalkrachten vormt nog wel een risico. Vanwege de positieve bevindingen en het voornemen om het project "Vrijheid Verplicht" te verbreden scoort het risicoaspect nu een gering tot matig risico.

Bevindingen

Medewerkers zijn zich in toenemende mate bewust van het wettelijk kader voor de toepassing van middelen & maatregelen. Ook zijn zij bekend met de veiligheidsrisico's en de daaruit voortvloeiende noodzaak om het aantal toegepaste middelen & maatregelen te verminderen. De aandacht van medewerkers is er duidelijk op gericht om bij individuele cliënten de genomen middelen & maatregelen af te bouwen. Er zijn geen cliënten met een Rechterlijke Machtiging opgenomen, maar wel een aantal cliënten op grond van art. 60 van de Bopz. De toepassing van de middelen & maatregelen wordt goed geregistreerd, zowel in het dossier van de cliënten als op centraal niveau. Een actueel overzicht van de toegepaste middelen & maatregelen is aanwezig. De woonlocaties waar middelen & maatregelen worden toegepast hebben nog geen Bopz-aanmerking. De directie heeft besloten een aanvraag bij het ministerie in te dienen voor een Bopz-aanmerking voor de diverse locaties.

Om de toepassing van de vrijheidsbeperkende maatregelen terug te dringen is er het project 'Vrijheid verplicht' opgezet. Hierin wordt samengewerkt met het landelijke programma 'Zorg voor Beter'. De doelstelling van het project is om vanaf medio 2008 tot eind 2009 het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen op de deelnemende locaties met 50% te verminderen. Het project zal ook naar de andere locaties worden verbreed. Om de ontwikkelingen goed te kunnen volgen worden er regelmatig 'geeltjesmetingen' gehouden. Hieruit blijkt dat het aantal toegepaste vrijheidsbeperkende maatregelen afneemt.

Triade werkt met multidisciplinaire teams. Bij het toepassen van de vrijheidsbeperkende maatregelen zorgt de gedragsdeskundige voor de bewustwording en het volgen van de gemaakte afspraken, de arts verstandelijk gehandicapten (hierna: AVG), die de rol van BOPZ-arts vervult, staat wat meer op afstand en richt zich vooral op het kritisch doorvragen, de fysiotherapeut adviseert over alternatieven en de begeleiders zorgen voor de uitvoering van de gemaakte afspraken. Op instellingsniveau is een Middelen-en-

Maatregelen-commissie actief. De commissie komt eenmaal per kwartaal bij elkaar en rapporteert aan de Raad van Bestuur.

Een belangrijke randvoorwaarde bij het terugdringen van de vrijheidsbeperkende maatregelen is de juiste afstemming van de personele inzet op de zorgvraag van de cliënten. Het team van de locatie Bachlaan heeft daarom een analyse van het dagprogramma gemaakt. Vervolgens heeft het management besloten om de personele bezetting uit te breiden. Hierdoor kan er beter worden ingespeeld op de behoeften van de individuele cliënten en hoeft afzondering niet meer als beheersmaatregel toegepast te worden. Dit risico ligt wel op de loer als er teveel met invalkrachten gewerkt moet worden. Het aantal invalkrachten loopt soms op tot één op de vier diensten. Om dit risico te beperken worden invalkrachten alleen ingezet in combinatie met een vaste medewerker.

Bij aanvang van het project werd in de regio Almere de 'Zweedse band' bij drie cliënten toegepast. Inmiddels wordt bij één van hen de onrustband niet meer gebruikt. Voor een andere cliënt wordt een alternatief ontwikkeld, maar dit is nog niet in gebruik. Bij de derde cliënt zijn nog geen alternatieven bedacht. De ouders zijn op dit moment nog niet overtuigd van de voordelen ten opzichte van de risico's. Het afzonderen van cliënten op de eigen kamer wordt minder toegepast dan voorheen. Hetzelfde geldt voor het afsluiten van de kamers.

3 Beschouwing

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk heeft u kunnen lezen hoe de organisatorische eenheid Triade Almere scoort op het risicoaspect vrijheidsbeperkende maatregelen, dat bij het vorige bezoek in mei 2008 een matig tot hoog risico scoorde. Dit hoofdstuk heeft een meer beschouwend karakter. Gezocht is naar verbanden, verklaringen en overeenkomsten in de onderzoeksresultaten zoals beschreven in hoofdstuk 2 en met als focus de kwaliteit van de geboden zorg.

3.2 Op de goede weg door blijven gaan!

Er zijn duidelijke verbeteringen in de kwaliteit van zorg zichtbaar geworden. Vrijheidsbeperkende maatregelen mogen alleen worden toegepast in overeenstemming met de wet Bopz. In de organisatie is het besef duidelijk aanwezig dat de uitvoeringspraktijk in het verleden niet aan de wet heeft voldaan. Het besluit van de directie om hieraan projectmatig aandacht te besteden heeft inmiddels zijn vruchten afgeworpen. Het project 'Vrijheid Verplicht' kent een ambitieuze, maar realistische doelstelling. Medewerkers zijn zich goed bewust van de wijze waarop de wet BOPZ moet worden toegepast en van de risico's van de vrijheidsbeperkende maatregelen. Per cliënt zijn zij in multidisciplinair verband op zoek naar passende alternatieven. Ook de analyse van de dagindeling en een betere personele bezetting heeft hierop een positieve invloed gehad. Het gevolg is dat het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen zichtbaar afneemt.

Toch zijn er ten aanzien van de randvoorwaarden nog enkele opmerkingen te maken. In de eerste plaats betreft dit een juiste en actuele indicatiestelling, zodat de noodzakelijke zorg ook daadwerkelijk gefinancierd wordt. In de tweede plaats verdient de kwalitatieve en kwantitatieve personele bezetting blijvende aandacht. Er worden veel invalkrachten ingezet, waardoor extra risico's ontstaan. Werving, behoud en deskundigheidsbevordering van medewerkers zijn essentieel om de vrijheidsbeperkende maatregelen structureel terug te kunnen dringen. In de derde plaats is het dringend gewenst om de noodzakelijke verbreding óók projectmatig te realiseren en hiermee zo snel mogelijk in 2009 te beginnen! Het is van groot belang dat de directie en de projectleider regelmatig met de verschillende cliëntenraden en met de cliëntvertegenwoordigers over het project communiceert. De inspectie doet de aanbeveling om bij de verbreding ook aandacht te besteden aan het verminderen van de vrijheidsbeperkende maatregelen op de diverse dagbestedingslocaties.

Als aandachtspunten, die voor verbetering vatbaar zijn, kunnen de volgende zaken worden benoemd: een instellingsbrede, geformaliseerde positie voor de BOPZ-arts en een snelle uitvoering van het besluit om, waar nodig, voor verschillende woningen een Bopz-aanmerking aan te vragen.

4 Te nemen maatregelen

4.1 Voortgangsrapportage

De inspectie heeft met de Raad van Bestuur afgesproken dat per 1 juli 2009 een voortgangsrapportage zal worden geschreven over de verdere terugdringing van de vrijheidsbeperkende maatregelen. In de voortgangsrapportage dient ook expliciet aandacht geschonken te worden aan de aanpak van de onderwerpen die in dit rapport genoemd zijn. Nadat de inspectie deze voortgangsrapportage heeft ontvangen, ontvangt u binnen zes weken een reactie.